Azərbaycan Tibb Universiteti

İctimai sağlamlıq və səhiyyənin təşkili ______________________

"TƏSDİQ EDİRƏM"

İctimai sağlamlıq və səhiyyənin təşkili kafedrasının müdiri prof., Çobanov R.Ə.

Fənni üzrə

İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI (SILLABUS)

İMZA______________________

15.09.18

İXTİSAS (FAKÜLTƏ)	**İCTİMAİ SƏHİYYƏ**
FƏNNİN KODU:	**İPF – B41**
FƏNNİN NÖVÜ:	MƏCBURI
FƏNNİN TƏDRİS SEMESTRİ:	P /7-8
FƏNNİN KREDİTİ:	3
FƏNNİN TƏDRİS FORMASI:	əyani
FƏNNİN TƏDRIS DİLİ:	azərbaycan, rus, ingilis
FƏNNİN TƏDRIS OLUNDUĞU FAKÜLTƏ:	**İCTİMAİ SƏHİYYƏ**

KAFEDRANIN ƏLAQƏ VASİTƏLƏRİ: 012 590 30 35;
E.mail: rafiq2020@rambler.ru
Adres: gmail.com (E-mail) organization_ph@amu.edu.az

PREREKVIZITLƏR:
Fənnin tədrisi üçün öncədən tədrisi vacib olan fənnlər: Mikrobiologiya, Yoluxucu xəstəliklər, Epidemiologiya, Gigiyena

KOREKVİZİTLƏR:
Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədrisi olunması zərurəti yoxdur.

KURSUN TƏSVİRİ:

İctimai sağlamlıq və səhiyyənin təşkili fənni, digər nəzəri və praktiki təbabət fənləri ilə (farmakologiya, anatomiya, gigiyena və ekologiya, fiziologiya, terapiya, pediatriya, cərrahiyə və digər elm sahələri ilə) qarşılıqlı əlaqə və vəhdət halında ictimai sağlamlığa təsir edən amilləri və bu sahədə səhiyyənin təşkili məsələlərini öyrənir.

KURSUN MƏQSƏDİ:

Əhalinin sağlamlığı, onun sosial mahiyyəti, xəstələnmə, əlillik, demoqrafik proseslər, tibb və səhiyyədə mövcud olan nəzəri sistemlər, sağlamlığın risk faktorları, sanalogiya, valeologiya mühüm sosial-gigiyenik problemlər -onların ayrı-ayrılıqda təsviri, səhiyyə anlayışı, struktur elementləri, səhiyyədə idarəetmə, müalicə-profilaktika idarələri bölmələri ilə tələbələri tanış etməkdir.

KURSUN NƏTİCƏLƏRİ:

Fənnin mənimsənilməsi ilə tələbələr ictimai sağlamlıq, onun sosial mahiyyəti, tibbi-demoqrafik proseslər, mühüm sosial-gigiyenik problemlər, səhiyyədə idarəetmə, marketinq, menecer fəaliyyəti, səhiyyə orqanlarının struktur bölmələri, quruluşu, illik hesabatlarının tərtib edilməsi qaydası, səhiyyənin planlaşdırılması, proqnozlaşdırılması üsulları, maliyyələşdirilməsi, smetanın tərtibi qaydası-səhiyyənin iqtisadiyyatı, iqtisadi səmərəlilik və s. həyata keçirməyi bacarmalıdır

"İCTIMAI SAĞLAMLIQ VƏ TIBBI STATSTIKA" FƏNNİ ÜZRƏ PRAKTIK MƏŞĞƏLƏ MÖVZULARI (VII tədris semestri):

N	Mövzunun adı	Saat
1	Statistika elmi və onun tibbi tədqiqatlarda tətbiqi.	2
2	Tibbdəvə səhiyyədə statistik tədqiqatın təşkili, onun mərhələləri, alınan nəticələrin interpretasiyası.	2
3	Mütləq və nisbi kəmiyyətlər, onların tibbdə və səhiyyədə istifadə olunması. Nisbi kəmiyyət göstəricilərinin hesablanması.	2
4	Dinamik sıra göstəriciləri. Qrafik təsvirlər. Situasiya məsələsi.	2
5	Orta kəmiyyətlər. Variasion statistika. Orta kəmiyyətlərin tibbi tədqiqatlarda əhəmiyyəti.	2
6	Variasion sıranı xarakterizə edən orta kəmiyyətlərin hesablanması (moda, mediana, siqma, variasiya əmsalı, orta xəta, dürüstlük əmsalı və s.) və alınan nəticələrin təhlili.	2
7	Demoqrafiya elmi haqda anlayış. Tibbi demoqrafiya. Demoqrafik prosesləri xarakterizə edən göstəricilərin hesablanması və təhlili.	2
8	Əhali xəstələnməsi, onun öyrənilməsi üsulları. Ümumi xəstələnmə, əmək qabi-liyyətini müvəqqəti və daimi itirməklə xəstələnmə göstəriciləri, onların hesablanması. Tibbi reabilitasiyanı xarakterizə edən göstəricilər	2
9	Standartlaşdırma üsulunun mahiyyəti. Vasitəsiz standartlaşdırma üsulunun tibbdə və səhiyyədə tətbiq olunma qaydası	2

10	Hadisə və proseslər arasında əlaqənin öyrənilməsi. Əlaqələrin mahiyyəti və formaları	2
11	Müvafiqlik əmsalı (X^2) və onun hesablanması, alınan nəticələrin təhlili	2
12	Spirmenin cərgəvi korrelyasiya əmsalının hesablanması və təhlili	2
13	Xətti korrelyasiya əmsalının, onun (əmsalın) xəta və dürüstlüyünün təyin edilməsi. Reqressiya əmsalı	2
14	Qeyri-parametrik statistika. İterasiya əmsalı, onun hesablanması və təhlili	2
15	Proqnozlaşdırma metodu, onun mahiyyəti, tibbdə və səhiyyədə tətbiqi	2
16	Yekun dərs, referatların dinlənilməsi, qəbulu	1
	Cəmi	31

FƏNN ÜZRƏ MÜHAZİRƏ MÖVZULARI (VII tədris semestri):

N	Mövzuların adları	Saat
1	İctimai sağlamlıq və səhiyyənin təşkili elmi, inkişaf tarixi, tədqiqat metodları	2
2	Dövlət və beynəlxalq sənədlərdə sağlamlıq mühafizəsi və səhiyyə məsələləri, Azərbaycan Respublikasının “Sanitariya epidemioloji salamatlıq haqqında qanun”, “Əhali sağlamlığının qorunması haqqında qanun”, “ÜST-nın yaranması, nizamnaməsi”	2
3	Əhali, tibb və səhiyyə haqqında nəzəri sistemlər, onların beynəlxalq təsnifatı. Həkimlik etikası, deontologiya və bioetikanın müasir problemləri	2
4	İctimai sağlamlıq, ona təsir edən amillər kompleksi. Risk faktorların təsnifatı. Ekologiya və sağlamlıq. Müasir ekoloji vəziyyət, dövlət strukturlarının bu səpkidə apardığı tədbirlər sistemi, monitorinq	2
5	Tibbi demoqrafiya. Əhalinin statistikası və dinamikası. Miqrasion proseslər. Əhalinin təbii hərəkəti, onun öyrənilmə metodu. Demoqrafik qocalma problemi	2
6	Əhalinin xəstələnməsi, növləri. Əhali patologiyasının tipləri. Xəstəliklərin, zədələnmələrin ölüm səbəblərinin beynəlxalq nomenklaturası yaran-masının zəruriliyi	2
7	Sosial gigiyenik problemlər QİX-Qeyri infeksion xəstəliklər: (Ürək-damar, onkoloji, əsəb-ruhi xəstəlikləri, travmatizm, alkoqolizm, yoluxucu xəstəliklər)	2
	Cəmi	14

“SƏHİYYƏNİN TƏŞKİLİ VƏ İDARƏOLUNMASI” FƏNNİ ÜZRƏ PRAKTİK MƏŞĞƏLƏ MÖVZULARI (VIII tədris semestri):

N	Mövzuların adları	Saat
1	Tibb müəssisələrinin təsnifatı, onların fəaliyyətində istifadə edilən qeyd və hesabat sənədlərinin tərtib olunması qaydaları	2
2	Sanitariya-epidemioloji sistem haqqında anlayış. GEM-i, onun quruluşu, işinin təşkili,aparılan qeyd və hesabat sənədləri	2

3	GEM-nin fəaliyyət göstəriciləri, onların hesablanması və təhlili	2
4	Birləşmiş şəhər xəstəxanası, onun quruluşu, işinin təşkili. Poliklinika, onun fəaliyyət göstəricilərinin hesablanması. Situasiya məsələsinin həlli.	2
5	Stasionarlar, onların yaradılmasında müasir yanaşmalar. Stasiona-rın fəaliyyət göstəricilərinin hesablanması və təhlili	2
6	Qadın əhalisinə müalicə-profilaktik yardımın göstərilməsində qadın məsləhətxanasının vəzifələri, işinin təşkili, fəaliyyəti, göstəricilərin təhlili	2
7	Birləşmiş doğum evi stasionarının fəaliyyəti, göstəricilərinin təhlili	2
8	Uşaqlara tibbi yardımın təşkili. Uşaq poliklinikası, onun quruluşunun xüsusiyyətləri, işinin təşkili qaydaları, fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi	2
9	Birləşmiş uşaq xəstəxanası, onun stasionar şöbəsinin fəaliyyəti, göstəricilərin hesablanması və təhlili	2
10	Məktəb və məktəbəqədər müəssisələrdə uşaqlara tibbi-sanitariya yardımının göstərilməsi qaydaları. Uşaq həkiminin işinin təşkili, fəaliyyətinin təhlili	2
11	Sığorta təbabəti. Əhalinin icbari və könüllü tibbi sığortalanması	2
12	Əmək qabiliyyətinin tibbi ekspertizası. TSEK, onun vəzifələri, işinin təşkili	2
13	Əhalinin tibbi yardıma olan tələbatının təyini üsulları	2
14	Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti və daimi itirilməsi nəticəsində dəyən iqtisadi zərər, onun elementləri	2
15	Əlilliyin iqtisadi zərəri, onun azaldılmasının iqtisadi səmərəsi	2
16	Sərbəst işlərin prezentasiyası	1
	Cəmi	31

FƏNN ÜZRƏ MÜHAZİRƏ MÖVZULARI (VIII tədris semestri):

N	Mövzuların adları	Saat
1	Səhiyyə, səhiyyə təşkili. Səhiyyənin beynəlxalq problemləri. ÜST, YUNİSEF, UNFPA-nın bu səpkidə apardığı işlər. İnkişaf etmiş dövlətlərin səhiyyə sistemləri	2
2	Dünya birliyi ölkələrində mövcud olan səhiyyə sistemləri (ABŞ, İngiltərə, Almaniya, Fransa, Yaponiya və b)	2
3	Səhiyyədə idarəetmə. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin quruluşu və vəzifələri. Menecment bir elm kimi. Menecmentin informasiya təminatı, Səhiyyənin idarə olunmasında marketinq, onun mahiyyəti, məqsədi, funksiyaları	2
4	Əhaliyə tibbi xidmətin təşkili formaları. Tibb idarələri şəbəkəsinin nomenklaturası. Birləşmiş xəstəxana, birləşmiş doğum evləri, uşaq poliklinikaları, onların işinin təşkili, quruluşu, vəzifələri	2
5	Mütəşəkkil əhali qrupuna və kənd əhalisinə tibbi xidmətin təşkili xüsusiyyətləri	2
6	Sanitar-epidemioloji xidmət sistemi. Gigiyena və Epidemiologiya mərkəzləri, onların işinin təşkili və vəzifələri	2

7	Əhalinin tibbi xidmətə tələbi, səhiyyənin iqtisadiyyatı və maliyyələşdirilməsi. Tibbi yardımın keyfiyyətinin idarəolunması	2
	Cəmi	14

Fənnin bütün bölmələri üzrə nümunəvi testlər hazırlanır və elektron variantda Universitetin rəsmi saytında virtual bazaya yerləşdirilir.

QİYMƏTLƏNDİRMƏ:

Avropa Kredit Transfer Sistemi üzrə təhsil alan tələbələrin biliyi çoxballı şkala üzrə qiymətləndirilir. Tələbə fənn üzrə maksimum 100 bal toplaya bilər. Bu balların 50-si tələbənin semestr ərzindəki fəaliyyətinə, 50-si isə yekun imtahanın nəticələrinə görə toplanır.

Semestr ərzində tələbənin fəaliyyətinə verilən 50 bal aşağıdakıları nəzərə almaqla müəyyənləşdirilir:

- Dərsə davamiyyətə görə -10 bal
- Sərbəst işlərə görə -10 bal
- Gündəlik sorğuların (nəzəri biliklərin və bacarıqların) nəticələrinə görə - 30 bal

2018/19-cu tədris ilindən etibarən tələbələrin fənn üzrə dərsə ***davamiyyətinə görə balların hesablanması*** aşağıdakı cədvələ müvafiq aparılır:

Kreditlər	Saat	10 bal	9 bal 10%-ə qədər	8 bal 20%-ə qədər	İmtahana buraxılmır
2	30 saat	0 saat	1-3 saat	4-6 saat	7 saat və çox
3	45 saat	0 saat	1-5 saat	6-9 saat	10 saat və çox
4	60 saat	0 saat	1-6 saat	7-12 saat	13 saat və çox
5	75 saat	0 saat	1-8 saat	9-15 saat	16 saat və çox
6	90 saat	0 saat	1-9 saat	10-18 saat	19 saat və çox
7	105 saat	0 saat	1-11 saat	12-21 saat	22 saat və çox
8	120 saat	0 saat	1-12 saat	13-24 saat	25 saat və çox
9	135 saat	0 saat	1-14 saat	15-27 saat	28 saat və çox
10	150 saat	0 saat	1-15 saat	16-30 saat	31 saat və çox

2018/19-cu tədris ilindən etibarən mühazirələrin 40%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə (təcrübi, yaxud seminar məşğələlərə davamiyyətdən asılı olmayaraq) həmin fənndən imtahana buraxılmır. Mühazirələrdən buraxılan dərslərin həmin faizinin hesablanması aşağıdakı cədvələ müvafiq aparılır:

Mühazirələrin sayı	Mühazirələrə ayrılan ümumi saatlar	İmtahana buraxılmır (mühazirələrdən buraxılan saatlar)
2	4 saat	2 saat və çox
3	6 saat	3 saat və çox
4	8 saat	4 saat və çox
5	10 saat	5 saat və çox
6	12 saat	5 saat və çox
7	14 saat	6 saat və çox
8	16 saat	7 saat və çox
9	18 saat	8 saat və çox
10	20 saat	9 saat və çox
15	30 saat	13 saat və çox

TƏLƏBƏNIN NƏZƏRI BİLİYİNİN CARİ QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Semestr ərzində tələbənin nəzəri biliyi praktik məşğələlərdə tələbədən ən azı üç dəfə sorğu əsasında 10 ballı şkala üzrə (maksimum 10 balla) qiymətləndirilir. Məsələn, tələbə gündəlik sorğulardan 6, 7 və 8 bal almışsa, onda onun orta qiyməti 7 balla qiymətləndirilir. Bu ədədi üçə vurmaqla semestr ərzində məşğələlərdə sorğular nəticəsində tələbənin topladığı yekun bal – 21 alınır. Gündəlik sorğuların nəticəsi müəllimin jurnalında düzəlişlərə yol verilmədən qeyd edilməlidir. Bu zaman həm müəllimin jurnalında, həm də qrup jurnalında ayrı-ayrı fənlər üçün ayrılmış müvafiq səhifələrdə hər dərs günü üçün dərsdə iştirak etməyən tələbələrə həmin saata “q/b”, sorğulara cavab verənlərə müvafiq “bal”, dərsdə iştirak edən, lakin qiymət almayanlara isə “i/e”(iştirak etdi) yazılmalıdır. Beləliklə, tələbələrin adlarının qarşısında boş xana saxlanılmamalıdır. Bunların əsasında isə sonda tələbənin fənn üzrə semestr ərzində topladığı balın yekun miqdarı göstərilməlidir. Tələbənin semestr ərzində topladığı yekun bal tələbənin biliyini obyektiv əks etdirməlidir:

50 bal – imtahana qədər, o cümlədən:

10 bal – dərsə davamiyyət,

10 bal – sərbəst iş,

30 bal – nəzəri biliyin praktik məşğələlərdə qiymətləndirilməsi.

SƏRBƏST İŞLƏRƏ GÖRƏ GÖRƏ BALLARIN HESABLANMASI

Tələbələr semestr ərzində 10 sərbəst iş hazırlamalıdırlar. Dərs yükü az olduqda 5 iş (2 bal qiymətləndirmə etibarilə) qəbul etmək olar. Hər bir sərbəst iş bir balla qiymətləndirilir, beləliklə, sərbəst işlərə görə balların maksimum miqdarı 10-dur. Sərbəst işlərin siyahısı fənnin proqramına uyğun olaraq kafedrada hazırlanır və semestrin ilk həftəsində hər bir tələbəyə verilir. Hər bir sərbəst iş tələbə tərəfindən 1-2 səhifəlik yazılı formada hazırlanır. Sərbəst işi hazırlayan tələbə əvvəlcə ona verilmiş mövzunu öyrəndikdən (mənimsədikdən) sonra həmin mövzu üzrə informasiyanı sərbəst şərh etməklə işi yazır. Mənbəyindən asılı olmayaraq işi yazarkən köçürmə hallarına yol verilmir! Sərbəst iş tələbənin istəyindən asılı olaraq əlyazması, eləcə də kompyuter mətnləri, slayd təqdimatı şəklində ola bilər.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası – Bakı, 1995
2. Cabbarov M.S. "Tibbi sanitar xidmətlə təminatın təşkilatı metodik aspektləri" - Bakı, 1993, 59 s.
3. Cabbarov M.S. "Sosial gigiyena və səhiyyənin təşkili" – Bakı, 2001, 62 s.
4. Cabbarov M.S. "Tibbi statistika kursu" – Bakı, 2000, 119 s.
5. Çobanov R.Ə, Cəlilova C.A. "İnsan helmintozları" – Bakı, 1997, 157 s.
6. Çobanov R.Ə. "İnsan protozoozları" – Bakı, 2006, 279 s.
7. Çobanov R.Ə, Xudaverdiyeva H.M, Ələkbərov M.M. və başqaları "Sosial gigiyena və səhiyyənin təşkili" – Bakı, 2007, 408 s.
8. Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu – Bakı, 1997.
9. Ələkbərov M.M. "Azərbaycan Respublikasında sanitar-epidemioloji xidmətin təşkili və idarəolunması" – Bakı, 2003, 191 s.
10. Əliyev A.F. "Tibbi statistikanın nəzəri və metodoloji əsasları" – Bakı, 2003, 143 s.
11. Fel İ.İ, Əhmədov Ə.Ə. "Tibbi statistikadan dərs vəsaiti" – Bakı, 1973, 114 s.
12. Fel İ.İ, Əliyev A.Ə, Truman G.L. "Səhiyyədə iqtisadiyyat, planlaşdırma, idarəetmə, maliyyələşdirmə və əməyin elmi təşkili" – Bakı, 1978, 59 s.
13. İnsanov Ə.B. "Azərbaycan səhiyyəsinin tarixi" – Bakı, 2003, 451 s.

14. Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında Azərbaycan Respubllikasının qanunu – Bakı, 1992, N 371.
15. Donaldson R, Donaldson L “Essential Public Health Medicine” – Dordrecht, 2003, 448 p.
16. Ellencweig A. “Analyzing Health Systems” – Oxford, 2002, 823 p.
17. Gray A, Payne P. “World health and disease” – New York, 1993, 212 p.
18. Green L. “Community Health” – St. Lou s, 2004, 473 p.
19. Gold bloom R. “Preventing Disease” – New York, 2002, 633 p.
20. Jacobs P. “The Economics of Health and Medical Care” – Gaithersburg, 2001, 643 p.
21. Last V. “Public health and human ecology” – Stamford, 1998,454 p.
22. McNeill W. “Plagues and Peoples” – New York, 1976,542 p.
23. Miller C, Adams-Taylor S. “Monitoring Children’s Health” – Washington, 1999,723 p.
24. Rase G. “The- Strategy of Preventive Medicine” – Oxford, 1993,462 p.
25. Rothman K. “Modern epidemiology” – Little, 1996, 632 p.
26. Rosen G. “History of Public Health” – Baltimore, 1993, 617 p.
27. Shah C. “Public Health and Preventive Medicine” – Toronto, 2004, 506 p.
28. Sloan M, Chmel M. “The Quality Revolution and Helth Care” – Wisconsin, 2001, 737 p.
29. Wear A. “Medicine in Society: Historical ssays” – Cambridge, 1992,723 p.
30. Willeth W. “Nutcitional Epidemiology” – New York, 1990, 542 p.
31. Алиев А.Ф. «Преждевременная смерть как социальная проблема» - Баку, 2001, 164 с.
32. Бедный М.С. «Демографические факторы здоровья» - М, 1984, 246 с.
33. Беляков В.Д, Яфаев Р.Х. «Эпидемиология» - М, 1989, 416 с.
34. Джаббаров М.С. «Научные основы прогнозирования ресурсного обеспечения здравоохранения сельских районов» - Баку, 1999, 220 с.
35. Лякин Г.Ф. «Биометрия» - М, 1973, 343 с.
36. Лисицын Ю.П. «Здоровье человека –социальная ценность» - М, 1988, 261 с.
37. Лисицын Ю.П. «Теории медицины XX века» - М, 1999, 176 с.
38. Лисицын Ю.П. «Общественное здоровье и здравоохранение» - Ст. Петербург, 2002, 517 с.
39. Мак-Лэклен Т. «Планирование служб здравоохранения» - Копенгаген, 1982, 315 с.
40. Маскон М, Альберт М, Хедоури Ф. «Основы менеджмента» - М, 1997, 463 с.
41. Миняева В.А, Вишнякова. «Общественное здоровье и здравоохранение» - М, 2002, 422 с.
42. Лисицын Ю.П. Г.Э.Улумбекова. «Общественное здоровье и здравоохранение» - М, 2011, 540 с.
43. Лазаренко Г.И, Полубенцева Е.И. «Управление качеством медицинской помощи» - М, 2000, 368 с.

44. Новиков Г.В, Дударов А.Я. «Санитарная охрана окружающей среды современного города» - М, 1998, 216 с.
45. Сепетлиев Д. «Статистические методы медицинских исследованиях» - М, 1968, 419 с.
46. Серенко А.Ф, Ермаков В.В. «Социальная гигиена и организация здравоохранения» - М, 1984, 671 с.
47. Сорокина Т.С. «История Медицины» - М, 1984, 384 с.
48. Стентон Гланц. «Медико-биологическая статистика» - М, 1999, 459 с.
49. Тульчинский Т.Х, Варавикова Е.А. «Новое общественное здравоохранение» - Иерусалим, 1999, 1028 с.
50. Шляков Э.Н. «Практическая эпидемиология» - Кишинев, 1991, 567 с.
51. Юрьев В.К, Кущенко Г.Н. «Общественное здоровье и здравоохранение» - Ст. Петербург, 2000, 911 с.

KURS İŞİ:

Bu fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmur.

TƏCRÜBƏ:

Bu fənn üzrə istehsalat təcrübəsi nəzərdə tutulmur.

Hazırladılar:

Kafedra müdiri	t.e.d., prof. R.Ə.Çobanov
Tədris hissə müdiri	t.ü.f.d., dos. K.Ə.Babayev
Baş müəllim	t.ü.f.d., N.R.Cabbarova